

SÉTA BUDAPEST KÖNYVTÁRAIBAN

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

III.

A Magyar Tudományos Akadémia 1864-ben épített diszes palotájának földszintjén van a finom és nemes izléssel berendezett, de a modern technika követelményeinek már kevésbé megfelelő könyvtár, amelynek alapját a Teleki-család és Batthyányiak könyvtárai vetették meg. Itt van, természetesen, az Akadémia nagybecsű kézirattára, valamint az Eliser Gyula dr. alapította Goethe-gyűjtemény is. Teleki József gróf volt az Akadémia első elnöke s az ő magánkönyvtára lett a magja a mai nagy könyvtárnak. Ez a Teleki-féle magánkönyvtár nagyjából a protestáns irodalom multszázadbeli anyagát tartalmazta, miután őt, mint református mágnást, ez az irodalom érdekelte, ezzel állt összeköttetésben.

Az Akadémia könyvtárának második nagyobb adakozója Ráth György, a külföldön is ismert műgyűjtő volt, aki a maga nemében páratlan régi magyar könyvtárát még életében az Akadémia könyvtárának adományozta. A könyvtárnak legnagyobb értékét azonban a Gomperz Róza által adományozott keleti héber és arab kéziratgyűjtemény alkotja. Ezt a világhírű gyűjteményt nemcsak a magyar orientalisták, hanem a külföld tudósai is gyakran látogatják. Kiegészíti ezt a gyűjteményt Kégl Sándor adománya, aki ugyancsak keleti könyvekkel és kéziratokkal szaporította a könyvtár anyagát. Ez a két gyűjtemény a keleti irodalom szempontjából az Akadémia könyvtárát világjelentőségűvé tette.

A könyvtárban külön szekrényben és üveg alatt őrzik az egyetlen Corvint és Wesselényi Miklós bárónak Földváry Gáborhoz intézett, 1825 november 4-én kelt levelét az Akadémia könyvtárának megalapítása ügyében. Ugyanebben a szekrényben van egy rendkívüli művészettel készített, XV. századbeli Breviárium és Gutenberg biblijának egy díszesen bekötött lapja, amelyet az amerikai magyarok adományoztak az Akadémia könyvtárának.

Az Akadémia agilis könyvtárnoka, Török Pál, érdekes előadást tartott e sorok írójának a modern könyvtár berendezéséről, kiemelve a fa-könyvszekrények és faállványok használatának káros és veszedelmes voltát.

— A könyvtárak egyik legnagyobb veszedelme a szu, amely először a fában talál otthont, később a könyvek papirosát támadja meg. Ezért — folytatja magyarázatát Török Pál — modern könyvtárakban a szekrények és a polcok ma már mind vasból vannak. Sajnos, a régi könyvek bekötésénél is vékony falemezeket használtak s így ezzel is elősegítették a szu romboló munkáját.

A látogatók után érdeklődöm.

— A mi könyvtárunk látogatói a legöregebb és legfiatalabb elemekből verődnek össze. Öreg akadémikusok és fiatal gimnazisták járnak hozzánk. Ezek a fiatal emberek szívesen és büszke örömmel fizetik le a látó-

A divatos és előkelő ruházkodást

a gyakorlott szabó és nem csak a drága ruha által lehet elérni. Ha kevés pénzeri elegánsan akar ruházkodni, keresse fel László Sándor férfisabómester üzletét, Rákóczi-ut 50., ahol saját műhelyében készít rendelésre, mérték után, többszöri próbával elegáns férfiöltönyöket 80, 90 és 100 pengőért, a legtökéletesebb kiállításban. Minták vidékre bérmentve. Felhívjuk t. olvasóink figyelmét ezen cégre.

gatási jegy egypengős illetékét és önértetesen állapítják meg magukról, hogy ők „akadémiai tagok”.

A könyvtár igazgatója Szinyey József egyetemi tanár, a kiváló nyelvtudós, aki az Akadémiának 45 éve tagja.

FŐVÁROSI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR

Budapest legfiatalabb s fejlődésében leggyorsabb tempójú könyvtára a Fővárosi Nyilvános Könyvtár, amelyet 1895-ben alapított Budapest székesfőváros tanácsa. Kezdetben, mint közigazgatási és statisztikai szakkönyvtár, a főváros statisztikai hivatalának keretében helyezkedett el, de 1911-ben a tanács már nyilvános könyvtárrá szervezte át, megfelelő anyagi erővel segítvén előtérbe a fejlődését. A háború utáni első évektől mindinkább kifejlődött egyetemes kulturális jellege.

A könyvtár szervezése szerint két részből áll: tudományos jellegű központi könyvtárból és a fiókkönyvtárak hálózatából. A központi könyvtár célja a városi igazgatás körébe eső irodalom lehető teljes kiépítése, a főváros történetére vonatkozó irodalom összegyűjtése és ezeken kívül az összes tudományágak körébe tartozó alapvető munkák megszerzése a főváros művelt közönsége számára.

A raktárrendszerben kiépített törzsállománya mellett ugynevezett külön gyűjteményeket tart fenn a könyvtár egyes szaktudományok speciális ápolására. E gyűjtemények: 1. Bibliográfiai gyűjtemény. 2. Keleti gyűjtemény. 3. Budapesti gyűjtemény. 4. Az első kiadású magyar szépirodalmi munkák gyűjteménye (Szüri-gyűjtemény). 5. Hazai és külföldi vonatkozású röpiratok gyűjteménye.

A Fővárosi Könyvtár Budapestnek modern, mondhatnám, amerikai értelemben vett legnagyobb nyilvános könyvtára. Annyira nyilvános, hogy még a személyazonosság igazolására sincs szüksége annak, aki olvasótermében olvasni akar. Bárki bejőhet és kérheti azt a könyvet, amelyikre szüksége van. Nemcsak muzeumi anyagot gyűjt és nemcsak tudományos szakkönyvtár akar lenni, hanem a nagyközönségnek intézménye. És ezt a törekvését meg is valósítja: forgalma túlhaladja a többi tízennygy könyvtár összes forgalmát. A székesfőváros büszke lehet erre az alkotására.

És a könyvek kikölcsönzését is minden bürokratizmustól mentesen, a legnagyobb liberalizmussal teszi lehetővé. Csak itt kívánja a személyazonosság igazolását. Minden budapesti polgár, akinek főbérleti lakása van, vagy a főbérlet érte jótáll, kikölcsönözhet könyvet a Fővárosi Könyvtárból. 1926-ban 14.750, 1927-ben 16.129, 1928-ban 18.200 esetben vették így igénybe a könyvtár központját.

Fiókkönyvtárai ma már behálózák egész Budapest területét. Budapest I., II., III-ik kerületeiben egy-egy, IV. kerületében két, V. kerületében egy, VI. kerületében két, VII. kerületében három, VIII. kerületében egy, IX. és X. kerületében egy-egy fiókkönyvtárat állított fel. A központi és a fiókkönyvtárak együttes forgalma 1927-ben 937.26, 1928-ban 901.131 volt. A visszaesést az magyarázza, hogy két fiókkönyvtár zárva volt az átalakítási és rendezési munka miatt.

Máshelyütt már megemlítettem, hogy ez a könyvtár rendelkezik a legnagyobb anyagi dotációval s ennek dacára itt sem találtunk megelégedett embereket. A központi könyvtár jelenlegi ideiglenes szűk helyiségeire pa-

naszkodnak, amelyek már sehogy sem megfelelőek a könyvtár részére s alig várják a Wenckheim-palotába való beköltözésüket. A székesfőváros tanácsa tudniillik a könyvtár céljaira megvette a Wenckheim-palotát s ezzel az intézmény olyan helyhez fog jutni, amely biztosítja további zavartalan fejlődését.

A könyvtár igazgatója Enyváry Jenő. Mellette működik, mint aligazgató, Dávid Antal egyetemi tanár, Ritoók Emma és Vavrínc Dezső főkönyvtárosok, Hóma Gyula, Drescher Pál és Kelényi Béla könyvtárosok és egy nagy és lelkes tisztviselőgárda.

Amikor távozom és sajnálkozásomnak adok kifejezést affőlt, hogy nem írhatok részletesebben erről a fejlődő, modern könyvtárról, mert hiszen a többiekéről is meg kell emlékezni, Enyváry Jenő igazgató különös melegséggel hívja fel figyelmemet a könyvtár ugynevezett „Budapesti gyűjteményére”, amelyek a régi Buda, Pest és Óbuda multjára vonatkozó irodalmi termékeket foglalja magában.

— Budapest polgárainak — mondja az igazgató — szeretniök kell városukat, annak dícső, küzdelmes multját s elő kell segíteniök a mult emlékeinek megőrzését s ennek a gyűjteménynek minél teljesebbétételét. Különösen az ősi Buda régi patricius-családjainak figyelmét szeretném felhívni arra, hogy a fővárosnak multjára vonatkozó nyomtatványokat, családi feljegyzéseket bocsássák a gyűjtemény rendelkezésére.

Magam is úgy gondolom, hogy Budapest régi emlékeinek itt van a legméltóbb helye.
Némethy Béla dr.